

Na een goed broedseizoen in 1994 viel het voor de huiszwaluw in 1995 tussen Vecht en Eem een beetje tegen. De aantallen liepen terug naar het niveau van 1993. Bescherming van de nestplaatsen lijkt meer dan ooit nodig.

Dick A. Jonkers

Huiszwaluwenjaar 1995 was niet in alle opzichten goed

Het voorjaar en de zomer van 1995 vertoonden een beeld, dat overeenkwam met dat van het jaar daarvoor. Weer een nat voorjaar, gevolgd door een lange warme en zeer droge zomer. Veel huiszwaluwen kwamen daardoor met hun nestbouw dagnig in de problemen. Veel tellers meldden dat er nesten van hun aanhechtingsplaats waren gevallen. Het was kennelijk moeilijk om voldoende vochtig materiaal te vinden dat bovendien goed hechtte. Op zich is het afvallen van nesten merkwaardig, want in zuidelijke landen zoals Spanje komen ieder jaar lange droge zomers voor. Daar blijven de nesten wel voor het grootste deel hangen. Als gevolg van het grote aantal afgefallen nesten liep de stand van 1025 paren in 1994 terug naar 844 paren in 1995. Een daling van 18 procent die in feite nog iets groter is, doordat er van een lokatie een nieuwe vestiging werd gemeld, die tot nu toe aan de aandacht was ontsnapt. Ons onderzoekgebied was niet het enige deel van Nederland dat met een achteruitgang kampte. Uit Noord-Holland boven het Noordzeekanaal werd eveneens een achteruitgang gemeld (mededeling P. Zomerdijk). De tot nu toe landelijk binnengekomen gegevens wijzen in eenzelfde richting. Daar staat tegenover, dat de stand in Zui-

delijk-Flevoland vrijwel gelijk was aan die van het voorgaande jaar. Desondanks is de populatiegrootte in die polder de afgelopen jaren sterk gedaald (mededeling J. Harder). De daling van de stand strekte zich over het hele onderzoekgebied uit. In veertien gemeenten liep die terug, in een bleef die vrijwel gelijk en in drie nam deze toe (tabel 1).

Kunstnesten

Kunstnesten blijken nog steeds in een behoefte te voorzien. Deze moet men wel als loknesten zien om zwaluwen tot vestiging te bewegen op ogenschijnlijk geschikte of verloren gegane lokaties. Tijdens zeer droge broedseizoenen, zoals het afgelopen seizoen blijven die nesten tenminste hangen. De in de publikatie over het seizoen 1994 beschreven kunstnesten in Kortenhoef (22) boekten weer succes. Zestien ervan waren bewoond, tegen zeventien in 1994.

Met de enige jaren geleden tientallen, ten behoeve van een onderzoek van Vogelbescherming, aangebrachte kunstnesten eveneens in Kortenhoef, wil het nog steeds niet lukken. In één jaar leek er een succesje te zijn geboekt en gloorde er hoop, toen een paartje zich vestigde. Helaas bleef het bij dit ene geval. De drie in Ankeveen be-

kende kunstnesten waren allen bewoond. De bewoners van een huis in Eembrugge bleken het aantal kunstnesten uitgebreid te hebben tot negen, die alle bewoond werden.

Tabel 1. Aantal huiszwaluwen per gemeente.

	1994	1995
Muiden/Muiderberg	279	239
Weesp	79	86
Nigtevecht	25	21
Nederhorst den Berg	22	21
Vreeland	47	37
Loenen	26	11
Nieuwersluis	20	27
Naarden	113	76
Ankeveen	30	27
's-Graveland	14	17
Kortenhoef	92	59
Loosdrecht	70	80
Hollandse Rading	10	7
Huizen	54	62
Blaricum	33	24
Eemnes	51	28
Eemdijk	32	10
Eembrugge	28	12
Totaal	1025	844

Broedplaats

Hoewel het erop lijkt, dat Weesp er in aantal op vooruit is gegaan, blijkt dat bij het vergelijken met de in 1994 verzamelde gegevens niet het geval te zijn. Zonder de nieuw gemelde kolonie zou deze gemeente er met elf paren op achteruit gegaan zijn. Het is echter mogelijk dat zich op die "nieuwe" plaats paren uit Weesp hadden gevestigd. Zes jaar geleden nestelden daar vol-

gens de bewoners al 5-6 paren, maar het waren er nog nooit zoveel geweest.

Van de grote kolonie aan de Meerkade bij Naarden waren tientallen nesten afgevallen. In de vesting Naarden bleef maar een fractie over; er werden slechts vier nesten gevonden. Het aantal nesten aan de flats bij de Zomerkade in Huizen breidt zich langzaam maar zeker uit. De nesten worden daar meestal vrij laag in de portieken gebouwd. Gelukkig tolereren de bewoners hun medebewoners. In een andere straat bevonden zich wat meer nesten dan anders, terwijl op andere plaatsen weer nesten verdwenen waren. Naar nu pas bekend is geworden hebben er enige jaren geleden tijdens de bouw van de luxe flat Residence bij de jachthaven drie paren genesteld, maar deze werden verstoord. Nadien werden in het broedseizoen plastic stroken voor potentiële broedplekken gehangen om het nesten te verhinderen.

In het dorp Eemnes werden 24 nesten gelokaliseerd, een afname van 33 procent. De nieuwe boerderijen in het oostelijk deel van de Eempolders tegen de Eem aan, waren goed voor 22 nesten, ongeveer gelijk aan het voorgaande jaar. Van de boerderij waar zij zich destijds het eerste vestigden waren nu veel nesten afgevallen. Aan de tweede boerderij was het aantal toegenomen tot achttien. De meest zuidelijke vestiging in de Eempolders, dicht bij Eembrugge telde slechts negen paren (1994-21). Ook hier weer hetzelfde liedje: afgevallen nesten. De dorpjes langs de Eem brachten het er slecht af. Eemdijk vertoonde een daling van 31 procent en Eembrugge 43 procent.

De meeste nesten bevonden zich aan de randen van bebouwde kommen, die meestal niet al te ver van het water lagen. Daarnaast bleven ook vrijstaande huizen en boerderijen belangrijk. Eerstgenoemde plekken herbergen meestal maar een nest, de andere plekken grotendeels meer. Schuren waren wat meer in trek dan in andere jaren. Voor het eerst na de aanvang van de tellingen waren er geen nesten aan een (voormalige) kazerne. Er was één vestiging aan een fabriek. In Nederhorst den Berg zag een paar kans om tegen het omhulsel van een hooiberg een nest te bouwen.

Nieuwe lokaties

Aan de Hoge Muiderweg boven Weesp bevond zich een vestiging van twintig paren. Ook langs de Naardertrekvaart (Naarden) werd een nieuwe lokatie met een nest ontdekt, evenals aan de Overscheense weg. In een aantal telgebieden vonden de tellers soms nieuwe broedplaatsen, maar deze bevonden zich meestal niet ver van andere nog bewoonde lokaties of verlaten plekken.

De volgorde van de grootste kolonies bleef gelijk aan het voorgaande jaar. De kolonie aan de Meerkade ging aan kop met 50 nesten, gevolgd door die van de Noordpolder beoosten Muiden met 39 nesten. De kolonie van de Kreugerlaan bij Weesp bleef gelijk met 27 nesten. In de categorie 11-25 nesten kwamen tien kolonies voor, waarvan de grootsten uit 18 nesten bestonden. Van kolonies met 6-10 nesten waren er 23 en er werden 116 kolonies genoteerd met 2-5 nesten. Het aantal lokaties met slechts één nest bedroeg 111.

De wet

Hoewel er dit jaar geen gevallen werden gemeld waarbij sprake was van het afstoten van nesten, kan het geen kwaad om te vermelden dat dit sinds kort verboden is. Door een aanpassing van de Vogelwet 1936 is het niet meer toegestaan om nesten van vogels die zich in, op of aan gebouwen bevinden en overlast veroorzaken te verwijderen. Voor alle leden en in het bijzonder de tellers ligt er dus een voorlichtende taak te wachten, in gevallen waarbij bewoners overwegen de nesten af te stoten. In de vorige publikatie over het wel en wee van de huiszwaluw (De Korhaan 29 (1): 19-21) is aangegeven hoe hulp kan worden geboden. Desnoods kunnen vogelwerkgroepleden plankjes aanbrengen om de bewoners te helpen de overlast door uitwerpselen te voorkomen. In die gevallen kan met mij contact worden opgenomen.